

Arşiv Belgeleriyle
ALLIANCE ISRAELITE UNIVERSELLE
İSTANBUL OKULLARI

Neslihan KURAN

Eskiyeni Yayınları: 85

Arşiv Belgeleriyle
ALLIANCE ISRAELITE UNIVERSELLE
İSTANBUL OKULLARI

Neslihan KURAN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
VADİ GRAFİK TASARIM VE REKLAMCILIK LTD. ŞTİ.
İvedik Org. San. 1420. Cad. No: 58/1
Yenimahalle/ANKARA • Tel: 0 312 395 85 71
Sertifika No: 47479

1. Baskı: Ekim 2020

ISBN: 978-605-5978-95-2

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 Ulus-Altındağ/ANKARA
Tel: (0312) 310 08 60 (pbx) - Fax: (0312) 311 47 89
Web: www.eskiyeni.org • e-mail: fcr@fcr.com.tr

Arşiv Belgeleriyle
ALLIANCE ISRAELITE UNIVERSELLE
İSTANBUL OKULLARI

Neslihan KURAN

Ankara 2020

Neslihan KURAN

Bursa doğumlu Neslihan Kuran, Üsküdar Kız Lisesinden mezun olmuştur. Lisans öğrenimini Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesinde tamamlayan Kuran, aynı üniversitede Dinler Tarihi alanında “19. Yüzyılda İstanbul’da Açılan Alliance Israelite Universelle Okulları” başlıklı tezi ile Yüksek Lisans derecesi elde etmiştir. Ardından MEB Yurtdışı Burs Programı ile Ürdün’de Arapça eğitimi almıştır. Marie Curie Burs ve Araştırma Programı ile İsrail’de giden Kuran, kaldığı 5 aylık süre içerisinde İsrail-Filistin çatışmasının ne şekilde çözüme kavuşabileceği, Ortadoğu’da barışın ne şekilde sağlanabileceği üzerine araştırmalarda bulunup, rapor hazırlamıştır. 2018-19 TUBİTAK Yurtdışı Doktora Bursu ile Amerika’da araştırmalarda bulunan Kuran, Ankara Üniversitesi Dinler Tarihi alanında doktora çalışmalarına devam etmektedir. Osmanlıca, Arapça, İngilizce bilen Kuran, İsrail-Yahudilik, etnik kimlik, din ve medya konularında çalışmalarına devam etmektedir.

Anneme ve Babama...

ÖN SÖZ

Çalışmamızda, Yahudilerin ıslahına ve modernleşmesi gerektiğine inanan Avrupalı Yahudi seçkinlerinin, bu amaçla 19. yüzyılda Paris'te kurdukları Alliance Israélite Universelle'in (AIU) İstanbul'da açtıkları okulları, bu okulların eğitim çalışmalarını ve okulların ne şekilde faaliyetlerini sürdürdüklerini incelemek ana hedef olarak seçilmiştir.

Özellikle Doğu Yahudilerini Batılılaştırma yolunda önemli çalışmalar yapan AIU, en fazla okulu Osmanlı Devleti topraklarında açmış ve önemli sayıda Yahudi'nin bulunduğu İstanbul'a ayrı bir önem vermiştir. Alliance okulları, getirdiği modern eğitim sistemi ile geleneksel eğitim sistemini değiştirmiş ve Yahudi cemaati içerisinde yeni bir toplumsal sınıf yaratmıştır. Alliance'ın etkisi sadece Yahudi toplumuyla sınırlı kalmamış, Türk toplumu ve Türk eğitim sistemi de Alliance'dan ve Alliance'ın eğitim ideolojisinden etkilenmiştir.

Tez çalışması olarak düşündüğüm bu araştırma konusunu, seminer çalışmamda da ele alarak genel bir bilgiye ulaşmıştım. Çalışma boyunca bilgilerinden istifade ettiğim tüm değerli hocalarıma ve hayatımın her safhasında olduğu gibi bu çalışmam esnasında da yanımda olan ve desteğini benden esirgemeyen aileme teşekkürlerimi sunarım.

Neslihan KURAN

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	7
KISALTMALAR	11
GİRİŞ	13

BİRİNCİ BÖLÜM

İSTANBUL YAHUDİLERİNİN SOSYO-KÜLTÜREL VE EĞİTİM HAYATLARINA GENEL BAKIŞ

1.1. Yahudilerin Toplumsal ve Kültürel Hayatı	17
1.1.1. İstanbul'a Yerleşmeleri	17
1.1.2. 15.Yüzyıldan 18. Yüzyıla Dek Toplumsal ve Kültürel Hayat	25
1.1.3. 19. Yüzyılda Yahudiler	39
1.2. Geleneksel Yahudi Eğitim Anlayışı ve Yeni Okulların Kurulması	45
1.2.1. Geleneksel Yahudi Eğitim Sistemi	45
1.2.2. Modern Okulların Kurulması	49
1.2.3. Yahudi Halkın ve Hahamların Modern Okullara Yaklaşımları	55

İKİNCİ BÖLÜM

19. YÜZYILDA İSTANBUL'DA AÇILAN ALLIANCE ISRAELITE UNIVERSELLE OKULLARI

2.1. Alliance Israélite Universelle'in Kuruluşu ve Faaliyetleri	59
2.1.1. Alliance Israélite Universelle'in Kuruluşunu Hazırlayan Sebepler	59
2.1.2. Alliance Israélite Universelle'in Kuruluşu ve Amaçları	67
2.1.3. Alliance Israélite Universelle Üyelğine Kabul	72
2.1.4. Alliance Israélite Universelle'in Eğitim Politikası ve Açılan Okullar	72
2.1.5. Alliance Israélite Universelle İstanbul Bölge Komitesi'nin Kurulması ve Faaliyetleri	83
2.2. İstanbul'da Açılan Alliance Israélite Universelle Okulları	87
2.2.1. Hirsch'in Katkıları ve Okulların Kurulma Süreci	87
2.2.2. Açılan Okullar	90
2.2.2.1. Dağhamamı Alliance Israélite Universelle Erkek Okulu	94
2.2.2.2. Dağhamamı Alliance Israélite Universelle Kız Okulu	94
2.2.2.3. Balat Alliance Israélite Universelle Erkek Okulu	94
2.2.2.4. Balat Alliance Israélite Universelle Kız Okulu	95
2.2.2.5. Kuzuncuk Alliance Israélite Universelle Erkek Okulu	96
2.2.2.6. Kuzuncuk Alliance Israélite Universelle Kız Okulu	98
2.2.2.7. Hasköy Alliance Israélite Universelle Erkek Okulu	99
2.2.2.8. Hasköy Alliance Israélite Universelle Kız Okulu	101

2.2.2.9. Galata Alliance İsráelíte Üniverselle Erkek Okulu	106
2.2.2.10. Galata Alliance İsráelíte Üniverselle Kız Okulu	109
2.2.2.11. Galata Goldschmidt Okulu (Aşkenaz Yahudileri Karma Okulu)	109
2.2.2.12. Ortaköy Alliance İsráelíte Üniverselle Erkek Okulu	110
2.2.2.13. Ortaköy Alliance İsráelíte Üniverselle Kız Okulu	111
2.3. Okulların Gelir-Giderleri	111
2.4. Okulların Öğretmen Kadrosu	119
2.4.1. Öğretmenlerin Temini	119
2.4.2. Müdür ve Öğretmenlerin Teşkilattaki Yeri	122
2.5. Okullarda Eğitim-Öğretim	123
2.5.1. Müfredat programı	123
2.5.2. Öğretim Dili	130
2.5.3. Okullardaki Eğitim Çeşitliliği	136
2.5.3.1. Mesleki Eğitim ve Çıraklık Sistemi	136
2.5.3.2. Tarımsal Eğitim	143
2.5.3.3. Eğitimin Programının Sonuçları	144
2.5.4. Okullardaki Öğrenciler ve Eğitim Süreçleri	148
2.5.4.1. Sayıları	148
2.5.4.2. Sosyo-Ekonomik Durumları ve Eğitim Sonrası Süreçleri	150
2.6. Hayim Nahum'un İstanbul Alliance İsráelíte Üniverselle Okullarındaki Rolü	152
2.7. Alliance İsráelíte Üniverselle İstanbul Bölge Komitesi'nin Diğer Faaliyetleri	157

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İSTANBUL ALLIANCE İSRAELİTE UNİVERSELLE OKULLARININ YAHUDİ TOPLUMUNA ETKİSİ

3.1. Yerli Halkın ve Hahamların Alliance İsráelíte Üniverselle Okullarına Yaklaşımları	159
3.2. Geleneksel Okulların Alliance İsráelíte Üniverselle Okulları Karşısındaki Durumu	161
3.3. Alliance İsráelíte Üniverselle Okullarının Yahudi ve Türk Toplumuna Etkileri	163
3.3.1. Alliance İsráelíte Üniverselle Okullarının Yahudi Toplumunda Yarattığı Sosyal Etki	163
3.3.2. Alliance İsráelíte Üniverselle Okullarının Türk Toplumuna Etkisi	173
SONUÇ	177
KAYNAKÇA	183